

MAKALE HAKKINDA

Geliş : Nisan 2012

Kabul: Haziran 2012

MUHASEBE EĞİTİMİ GÖREN ÖĞRENCİLERİN ETİK DEĞERLERLE İLGİLİ ALGILARI: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu Örneği

ACCOUNTING EDUCATION STUDENTS THAT THE PERCEPTION OF ETHICS VALUES:
Example of Mehmet Akif Ersoy University, Vocational School

^aİlker H. Çarıkçı, ^bMeral Bektaş, ^cBerna Turak

ÖZ

Bu çalışma Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı öğrencilerinin etiksel değerlere bakış açılarını ortaya koymak ve muhasebecilik mesleğini niteliksel açıdan değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır.

Çalışmada anket yöntemi kullanılmıştır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde etiksel değerlerin yer aldığı 21 soruluk bir ölçek ve üçüncü bölümde ise muhasebecilik mesleğinin niteliksel olarak değerlendirildiği 10 soruluk bir ölçek kullanılmıştır. Ölçek soruları 5'li likert ölçeğine göre hazırlanmıştır.

Çalışmada 167 anket analiz edilmiştir. Öğrencilerin % 55,1'i bayan, % 44,9'u erkek öğrencidir.

Öğrencilerin % 54,5'i birinci öğretim, % 45,5'i ikinci öğretim öğrencisidir.

Öğrencilerin % 35,9'unun babası ilkokul mezunu, % 26,3'ünün babası lise mezunudur.

Mezun olduktan sonra muhasebecilik mesleğini yapmayı düşünüyor musunuz? sorusuna öğrencilerin % 38,9'u evet, % 20,4'ü kesinlikle evet, ancak % 25,7'si hiçbir fikrim yok cevabını vermiştir.

Anahtar Kelimeler: Etik, Muhasebe ve Muhasebe Elemanı

ABSTRACT

This study has prepared to view the ethical values and perspectives of the accountancy profession has been prepared to evaluate the qualitative aspects of Accounting and Tax Practices Program students at MAKÜ, Vocational School. Survey method was used in this study. Questionnaire consists of three parts. The first part includes demographic variable of students.

The second part includes a 21 questions scale to analyze ethic questions and third part includes 10 questions scale to consider to qualitative of accountancy profession. These questions were prepared according to five likert scale.

167 questionnaires were analyzed. 55,1 % of the students are female and 44,9 % of them are male.

54,5 % of the students are in primary education 45,5 % of the students are in secondary education.

35,9 % of the student's father graduated from primary school, 26, 3% of the student's father graduated from high school.

After graduating would you consider to do this job? 38, 9 % of the students answer yes, 20,4% of them answer definitely yes, but 25,7 % was answer I have no idea.

Key Words: Ethic, Accounting, Accounting staff

^a Doç.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme ABD

^b Öğr.Gör., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, MAKÜ MYO, Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Bölümü, mbektas@mehmetakif.edu.tr

^c Öğr.Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, Şarkikaraağaç MYO, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü

GİRİŞ

Günümüzde pek çok meslek dalında olduğu gibi, muhasebecilik mesleğinde de etik kavramı geniş yer tutmaktadır. Etik standartların oluşturulması, kuruluşların etiksel ikilemler yaşamaması ve çalışanların iyi ve doğru ayrımı yaparken evrensel davranabilmesi için, Resmi gazetede 19.10.2007 tarihinde yayınlanan 26675 nolu, Serbest muhasebeciler, serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirlerinin mesleki faaliyetlerinde uyacakları etik ilkeler hakkındaki yönetmelikle, muhasebe meslek mensuplarına ışık tutulmaya çalışılmıştır.

İnsanların kurduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değerleri ve kuralları doğru-yanlış ya da iyi-kötü gibi ahlaki açıdan araştıran bir felsefe disiplini olan etik kavramı iş ve sosyal hayat için önemli bir yere sahiptir.

İş ve sosyal hayatın bir parçası olan Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı öğrencileri için, etik kavramı daha da önem kazanmaktadır.

Bu çalışma, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı öğrencilerinin etiksel değerlere bakış açılarını ortaya koymak ve muhasebecilik mesleğini niteliksel açıdan değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır.

Bu çalışmada, etik, muhasebe meslek etiği ve eğitimi konularına değinildikten sonra anket verileri üzerinde durulmuştur.

Etik Kavramı ve Meslek Etiği

Etik kavramı, Yunanca “ethos” sözcüğünden türetilen “davranış biçimini ifade eden karakter” anlamına gelen, ahlaki değerler statüsü olarak tanımlanır. Yunanca’da “ta” ve “éthé” sözcükleri, örf anlamına gelmektedir. Latince’de de, mores, yine aynı kavramı, örfü anlatmak üzere kullanılmaktadır. Türkçe’de, etik hem sıfat, hem de isim olarak kullanılabilir. Etik sıfat olarak kullanıldığında, bir tavrın, bir davranışın kurallara uygunluk derecesini gösterirken; isim olarak kullanıldığında bir bilim dalını, bir disiplini anlatmaktadır (Keleş ve Hamamcı, 2002).

Çoğu zaman etik sözcüğü ile eş anlamlı olarak kullanılan ahlak, Arapça kaynaklı bir sözcük olup, yaradılış kökeninden gelmesi nedeniyle, yaratılıştan getirilen huy biçiminde değerlendirilmişse de; zamanla anlamı değişime uğramış ve “bireyin sosyal değerleri” olarak, Türkçe’de kullanılmaya başlanmıştır (Bal ve Beren, 2003).

Ahlak sözcüğünün İngilizce’de karşılığının “ethics” olması nedeniyle ahlak, Türkçe’de etik anlamını da içerir şekilde kullanılmaktadır (Arda ve Pelin, 1995). Gerçekte ise ahlakla etik arasında genişlik-darlık, kuram ve uygulama açısından farklılıklar söz konusudur. Ahlak, nasıl davranılmasına ilişkin, yazılı olmayan pratik kuralları kapsarken; etik, daha somut kavramları içerir ve bu kavramlardan neler çıkabileceği üzerine çalışır (Pehlivan, 1998).

Etik, insanların kurduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değerleri ve kuralları doğru-yanlış ya da iyi-kötü gibi ahlaki açıdan araştıran bir felsefe disiplini olarak değerlendirmektedir (Kırel, 2000).

Bireysel ve toplumsal ilişkilerde topluca benimsenmiş, olması gereken kuralları ve bu kurallara uymak suretiyle gerçekleşen davranışları etik değerler olarak tanımlayabiliriz (Kırılıoğlu ve Akyel, 2003).

Etik değerler, insanların toplumsal düzeni ve huzuru sağlamak amacıyla benimsedikleri ve yaşamları boyunca bir takım değişikliklere uğrayan değerlerdir. Dürüstlük, doğruluk, sözünde durmak, sadakat, adalet, başkalarına yardım etmek, başkalarına saygı göstermek, sorumluluklarını yerine getirmek başlıca temel etik değerler arasında yer alır.

Etik değerlere saygılı olan toplumlar yasalara karşı da duyarlıdır. Bütün ilişkiler güven esasına dayanır. Bireyler ve firmalar, vergi ödemeyi bir fazilet olarak görürler. Devlet ise gelirini toplumun çıkarı için rasyonel bir biçimde kullanır. Ekonomik, sosyal ve politik yapıları istikrarlıdır. İstikrarın egemen olduğu ortamda bireyler ve firmalar “sağlıklı” gelişme gösterirler. Neyin doğru, neyin yanlış olduğu konusunda toplumsal bir görüş birliği vardır.

Olaylar hakkında bilgi, yansız olarak kolayca yayılır ve kamuoyunda bilinçli bir biçimde değerlendirilir (Civelek ve Durukan, 1997).

Günümüzde her meslekte, mesleğin gereklerinin yerine getirilebilmesi için meslek mensuplarının bir takım kişisel, mesleki ve ahlaki niteliklere sahip olması gerekmektedir. Meslek mensuplarının bu niteliklere sahip olmaları, hem meslek mensubunun, hem de mesleğin gelişmesine büyük katkılar sağlayacaktır (Aymanıkuy ve Sarioğlan, 2005). Meslek etiğini belirlerken, mesleğin uygulanmasından ve işin gereğinin yapılmasından kimlerin etkilendiği saptanmalı ve mesleğin uygulanması ile ilgili kurallar oluşturulmalıdır (Yarcan, 2007).

Meslek etiği, etik disiplininin bir alt dalıdır. İnsan yaşamının büyük bir parçasını oluşturan meslek yaşamının da kendine göre kuralları ve bir etik anlayışı vardır. Bu anlayış çerçevesinde, meslek etiği meslek yaşamındaki davranışları yönlendiren, neyin yapılacağı neyin yapıl(a)mayacağı konularında rehberlik eden etik prensipler ve standartların toplamıdır şeklinde değerlendirilir (İşğüden ve Çabuk, 2006).

MUHASEBE MESLEK ETİĞİ ve EĞİTİMİ

Muhasebe mesleği, güvenilir bilginin toplanması, kaydedilmesi, sınıflandırılması, anlamlı bir şekilde özetlenerek yorumlanması ve işletme ile bağlantılı çıkar gruplarının amaçlarına uygun bir şekilde sunulmasına ilişkin faaliyetlerin yerine getirilmesi suretiyle muhasebe biliminin uygulanmasını ifade etmektedir (Daştan, 2009).

Muhasebe mesleğini icra edenler de diğer meslekleri icra edenler gibi zaman zaman değer yargılarında çelişkiye düşme, kural ve kararlarda anlaşamama ve mesleki problemler gibi sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Tüm bu sorunlarla beraber muhasebecilerin, görevlerini ifa ederken doğruyu söylemek, mesleki çalışmalarında dürüst olmak, tutarlı kararlar almak gibi sorumlulukları da mevcuttur (Selimoğlu, 1997).

Muhasebecilik mesleği evrensel bir meslek niteliği taşımaktadır. Küreselleşen dünyada

muhasebecilerin meslekleri ile ilgili gelişmeleri takip etmelerini sağlayacak, mesleki denetimlerini yapacak ve muhasebecilik mesleğini kendi toplumuna ve tüm dünyaya tanıttacak meslek kuruluşları kurulmuştur (Altan, 2004).

Muhasebe alanında AICPA (American Institute of Certified Public Accountants), toplumun muhasebe ihtiyaçlarını karşılayanlar için bir kurallar bütünü ihdas etmek ve bu konuda yaptırımcı olmak görevini üstlenmektedir. AICPA'nın ilk prensibi; profesyonelliğin gereği olan sorumluluklarını taşıırken, üyelerin tüm uygulamalarında hassas, profesyonel ve ahlaki yargılarda bulunmasıdır (Smith and Smith, 2007).

Amerika Bağımsız Kamu Muhasebecileri Mesleki Davranış Yasası (AICPA) kuralları ise (Aymanıkuy ve Sarioğlan, 2005);

- ✓ Dürüstlük
- ✓ Tarafsızlık
- ✓ Bağımsızlık
- ✓ Genel Standartlara Uyum
- ✓ Muhasebe İlkeleri ve Uyum
- ✓ Müşteri Bilgilerinin Gizliliği
- ✓ Şartlı Ücretlendirme
- ✓ Mesleği İcra Etme Biçimidir.

Muhasebe mesleğini icra edenler ülkemizde, serbest muhasebeciler, serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirlerdir. 3568 sayılı Kanuna göre muhasebe mesleğinin konusunu defter tutmak, Çizelge ve beyannameler düzenlemek, muhasebe sistemleri kurmak, müşavirlik, bilirkişilik ve benzeri işler oluşturmaktadır. Devletlerin en önemli gelir kalemi olan verginin daha doğru tahakkuk ve tahsil edilebilmesi için muhasebe mesleği vazgeçilmez bir meslek olarak karşımıza çıkmaktadır (Kutlu, 2008).

Resmi gazetede 19.10.2007 tarihinde yayınlanan 26675 nolu, Serbest muhasebeciler, serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirlerinin mesleki faaliyetlerinde uyacakları etik ilkeler hakkındaki yönetmelikle muhasebe mesleğini icra eden elemanların etiksel ikilemler

yaşamalarının önüne geçilmeye çalışılmıştır. Bu yönetmeliğin amacı; tüm üyeleri en üst derecede meslekî bilgiye sahip, sosyal sorumluluk bilinci olan, etik değerlere bağlı, rekabet anlayışı daha kaliteli hizmet sunumu biçiminde oluşmuş, güvenilir ve saygın bir meslek mensupları kitlesi oluşturmak hedefine ulaşmak için muhasebe meslek mensuplarının meslekî ilişkilerinde uymaları gereken asgari etik ilkeleri belirlemektir (www.turmob.org.tr, 17.10.2007).

Meslek etiğine ilişkin düzenleme yapan bir diğer kuruluş ise Sermaye Piyasası Kuruludur. SPK'nın 16 no'lu tebliğinin mesleki standartlar başlığı altında, mesleki yeterlilik, mesleki yeterliliğin sağlanması ve geliştirilmesi, bağımsızlık, bağımsızlığı ortadan kaldıran durumlar, mesleki özen ve titizlik ilkelerine yer verilmiştir (İşgüden ve Çabuk, 2006). Tüm bu meslek dışı kuruluşlar yanında muhasebe iş etiğine ilişkin kurallar koyan meslek içi kuruluşlar da mevcuttur. Bunlar, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB), Yeminli Mali Müşavirler Odaları (YMM), Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odaları (SMM) olarak sıralanabilmektedir (Uslu, 1997).

Sayılan meslek içi ve dışı etik düzenleyici kuruluşların yanında gerekli görülen, muhasebe meslek mensubu olmak isteyen öğrencilerin, etik değer anlayışlarının belirlenmesi ve etik ilkelere duyulan gereksinimin eğitim hayatları süresince önemle vurgulanması/öğretilmesi gerektiğidir (Uçma, 2009).

Etik eğitimi, insanlara davranışlarında, verecekleri kararlarda ve mesleki faaliyetlerinde etik bir boyut olduğunu kavratmaya, bireylerin ferdi, örgütsel ve başkalarına ait değerleri anlamalarını sağlamaya, meslek alanında yaşanan etik sorunlara ilişkin hassasiyeti geliştirmeye, etik davranışlar göstermenin ehemmiyeti ve etik sorunların çözümü için beceri kazandırmaya yönelik yapılan faaliyetlerdir (Daştan, 2009).

Etik öğretilir mi? Sorusunun cevabına

baktığımız zaman elbette ki etik, yaşamın bir noktasında öğretilmektedir (Smith and Smith, 2007). Eğitim alanındaki etik konu ve ikilemlerin göz ardı edilmiş ve üzerinde durulmamış olması Foster tarafından eleştirilmiştir (Celep ve diğerleri, 2004). Eleştirildiği gibi, eğitimin merkezinde etik kavramının önemli bir yeri olmasına karşın, etiğe ilişkin mevzuların yükseköğretim ders müfredatlarına batılı ülkelere başlıyarak ancak son yıllarda yer verildiği görülmektedir (Bayraktaroğlu vd., 2005).

Etik eğitimin temelinde, etik değerlerin oluşumu ve kavranmasına yönelik geliştirilen teoriler bulunmaktadır. Bu teorilerden en önemlisi Kohlberg'in "ahlaki gelişim teorisi" dir. Teoriye göre, tüm fertlerin bir merdivenin basamaklarından tırmanır gibi "birey odaklı (itaat etme ve maddi bencillik, basit değişim aşaması)" aşamasından başlayıp, "ilişkiler odaklı (fertlerarası uyum, yasalara itaat)" aşamasına ve zaman zaman da en üst seviye olan "ilkeler odaklı (sosyal konsensus ve evrensel ahlaki değerler aşaması)" seviyeye doğru gelişim gösterebileceğini öngörmektedir (Daştan, 2009).

Etik ile girift hale gelmesi gereken bir disiplin olan muhasebe eğitimi, muhasebecilik mesleğine hazırlanan öğrencilerin, mesleki etik normlarına ilişkin ahlaki kapasitelerini geliştirebilecekleri anlayışın kazandırılması olarak tanımlanabilmektedir (Bayraktaroğlu vd., 2005). Muhasebe mesleğinin toplum içerisinde gerekli güveni kazanabilmesi ve mesleğin kredibilitésinin artırılması muhasebeyi meslek edinmiş/edinecek kişilerin etik değerlere sahip olması ile sağlanabilmektedir (Daştan, 2009: 282). Bu öneme binaen, etik ve muhasebe mesleğinin "etkin bir muhasebe etik eğitimi" çerçevesinde tartışılması gerekmektedir. Söz konusu gerekliliğe karşın, Türkiye'de muhasebe etik eğitimine verilen önem yeteriz kalmaktadır. 1990–2003 yılları arasında muhasebe alanında yazılmış kitapların hiçbirinde etik konusuna yer verilmemiş olması bu görüşümüzü desteklemektedir (Daştan, 2009). Acil ve önemli bir ihtiyaç olarak görülen etik kavramının, muhasebe alanında eğitim veren

akademisyenlerce öğrencilere, muhasebe eğitimi ile etik konular arasında ilişkiler kurarak, muhasebede etik vurgu gerektirecek konuları tanıtarak, sorumluluk ve ahlaki zorunluluğa ilişkin hassasiyet geliştirerek, etik çatışma ve dilemmalarla başa çıkabilme becerisi geliştirerek öğretilmesi gerekmektedir (Daştan, 2009).

MUHASEBE EĞİTİMİ GÖREN ÖĞRENCİLERİN ETİK DEĞERLERLE İLGİLİ ALGILARI: MAKÜ, Meslek Yüksekokulu Örneği

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programının hedefi, mesleğin uygulanmasında gelişen teknolojilere paralel olarak, bilgisayarın yoğun kullanımı sağlanarak mezun olacak öğrencinin sahip olması gereken bilgi, beceri ve alışkanlıklarla donatılmasıdır. Bu hedef doğrultusunda; muhasebe alanındaki temel ilkeleri kavrayabilen, muhasebenin fonksiyonlarını ve muhasebenin yönetimdeki önemini özümseyebilen, hukuki sorumluluklarını bilen, etik değerlere saygılı, mesleği ile ilgili mevzuatı izleyen ve ticari hayatta kullanılan tüm belgeleri tanıyan, düzenleyen ve saklayabilen, planlı ve sistemli çalışma alışkanlığı kazanmış elemanlar çalışma hayatına hazırlanmaktadır (www.artvin.edu.tr, 2010).

Çalışmanın Amaç ve Önemi

Bu çalışma Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı öğrencilerinin etiksel düşüncelerini ortaya koymak ve muhasebecilik mesleğini nitel açıdan nasıl gördüklerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak;

Hipotezler

H₁ Cinsiyet ile öğrencilerin etiksel davranışları arasında bir ilişki vardır.

H₂ Cinsiyet ile muhasebecilik mesleğinin niteliksel açıdan değerlendirilmesi arasında bir ilişki vardır.

Çalışmanın Evren ve Örneklem Alanı

Çalışmanın evrenini Mehmet Akif Ersoy

Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı Bölümü, öğrencileri oluşturmaktadır. Bu bölümde 150 birinci sınıf, 125 ikinci sınıf olmak üzere toplam 275 kayıtlı öğrenci bulunmaktadır.

Tesadüfî örneklem yöntemiyle 205 öğrenciye ulaşılmıştır. Ancak tam doldurulmayan anketler çıkarıldıktan sonra 167 anket analize dahil edilmiştir.

Yöntem ve Teknikler

Çalışma için literatür taraması yapılmış ve alan araştırması için anket yöntemi kullanılmıştır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde öğrencilerin etiksel değerlerle ilgili düşüncelerinin yer aldığı 21 önermelik ölçek ve üçüncü bölümde ise öğrencilerin muhasebecilik mesleğinin niteliksel özellikleri ile ilgili düşüncelerinin yer aldığı 10 önermelik bir ölçek bulunmaktadır. Bu önermeler 5'li likert ölçeğine göre hazırlanmıştır.

Bu ölçeğe göre;

- 1- Kesinlikle Katılmıyorum,
- 2- Katılmıyorum,
- 3- Fikrim Yok,
- 4- Katılıyorum,
- 5- Kesinlikle Katılıyorum

Hazırlanan anketin ikinci bölümü, Prof. Dr. Kemal Görmez ve diğerlerinin 2009 yılında Etik, Kültür ve Toplum konulu, yolsuzluğun önlenmesi için hazırlanan etik projesinde kullanılan anketten yararlanılarak oluşturulmuştur. Anketin üçüncü bölümü ise Altan'ın 2004 yılında yapmış olduğu çalışmadan uyarlanarak hazırlanmıştır.

Verilerin Analizi

Uygulanan anketler, bilgisayar ortamına aktarılarak SPSS 16,0 programıyla analiz edilmiştir. Verilerin analizinde yüzde, frekans dağılımları ve Independent Samples Test kullanılmıştır. Öğrencilerin tanımlayıcı bilgilerinin ortaya konmasında yüzde ve frekans dağılımlarından yararlanılmıştır.

Çizelge 1: Cinsiyet Değişkeni

Cinsiyet	N	%	Kümülatif Toplam
Bayan	92	55,1	55,1
Erkek	75	44,9	100
TOPLAM	167	100	

Çizelge 1’de öğrencilerin cinsiyet dağılımları yer almaktadır. Araştırmaya katılan ve anket formunu cevaplayan 167 öğrencinin, % 55,1’i bayan, % 44,9’u erkek öğrencidir.

Çizelge 2: Sınıf Değişkeni

Sınıf	N	%	Kümülatif Toplam
Birinci	79	47,3	47,3
İkinci	88	52,7	100
TOPLAM	167	100	

Çizelge 2’de öğrencilerin kaçınıcı sınıf öğrencisi olduğu gösterilmektedir. Çizelge 2 verilerine göre, öğrencilerin % 47,3’ü birinci sınıf, % 52,7’si ise ikinci sınıf öğrencisidir.

Çizelge 3: Öğretim Değişkeni

Öğretim	N	%	Kümülatif Toplam
Birinci	91	54,5	54,5
İkinci	76	45,5	100
TOPLAM	167	100	

Çizelge 3’de öğrencilerin öğretim durumları gösterilmektedir. Öğrencilerin % 54,5’i birinci öğretim, % 45,5’i ikinci öğretim öğrencisidir.

Çizelge 4: Babanın Eğitim Durumu Değişkeni

Eğitim Durumu	N	%	Kümülatif Toplam
Okur Yazar Değil	2	1,2	1,2
Okur Yazar	13	7,8	9,0
İlkokul	60	35,9	44,9
Orta Okul	29	17,4	62,3
Lise	44	26,3	88,9
Ön lisans	9	5,4	94,0
Lisans +	10	6,0	100
TOPLAM	167	100	

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumu Çizelge 4’de belirtilmektedir. Çizelge 4’e göre, öğrencilerin % 35,9’unun babası ilkokul mezunu, % 26,3’ünün babası lise mezunudur.

Çizelge 5: Annenin Eğitim Durumu Değişkeni

Eğitim Durumu	N	%	Kümülatif Toplam
Okur Yazar Değil	10	6,0	6,0
Okur Yazar	22	13,2	19,2
İlkokul	85	50,9	70,1
Orta Okul	23	13,8	83,8
Lise	24	14,4	98,2
Ön lisans	1	0,6	98,8
Lisans +	2	1,2	100
TOPLAM	167	100	

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumu Çizelge 5’de gösterilmektedir. Bu verilere göre öğrencilerin annelerinin % 50,9’nunu ilkokul mezunu, % 14,4’ ü ise lise mezunudur.

Çizelge 6: Mezun Olduktan Sonra Muhasebecilik Mesleğinin Yapılması

Muhasebe Mesleğinin Yapılma Durumu	N	%	Kümülatif Toplam
Kesinlikle Evet	34	20,4	20,4
Evet	65	38,9	59,3
Hayır	10	6,0	65,3
Kesinlikle Hayır	15	9,0	74,3
Hiçbir Fikrim Yok	43	25,7	100
TOPLAM	167	100	

Çizelge 6’da mezun olduktan sonra muhasebecilik mesleğini yapmayı düşünüyor musunuz? Sorusuna verilerin cevaplar yer almaktadır. Mezun olduktan sonra muhasebecilik mesleğini yapmayı düşünüyor musunuz? Sorusuna öğrencilerin % 38,9’u evet, % 20,4’ü kesinlikle evet, ancak % 25,7’si hiçbir fikrim yok cevabını vermiştir. Öğrencilerin % 15’i muhasebecilik mesleğini yapmayı düşünmemektedir.

Çizelge 7: Ailenin Yaşadığı Yer

Ailenin Yaşadığı Yer	N	%	Kümülatif Toplam
Şehir	85	50,9	50,9
İlçe	40	24,0	74,9
Kasaba	16	9,6	84,4
Köy	26	15,6	100
TOPLAM	167	100	

Çizelge 7’de öğrencilerin aileleri ile birlikte yaşadıkları yerlere ilişkin veriler yer almaktadır. Öğrencilerin aileleri % 50,9’luk oranla şehirlerde % 24’lük oranla ilçelerde yaşamaktadır.

Çizelge 8: Cinsiyete Göre Öğrencilerin Etiksel Değerlere İlişkin Görüşleri Independent Samples Test

ÖNERMELER	N	Mean	Sig. (2 tailed)
Arkadaşlarım arasında ayırım yapmam ve herkese eşit davranırım	Bayan Erkek	3,7826 4,0000	,230 ,230
Arkadaşlarımı kandırmam	Bayan Erkek	4,4022 4,2000	,202 ,218
Bana verilen görevleri en iyi ve dürüst şekilde yerine getiririm	Bayan Erkek	4,5217 4,3200	,126 ,138
Yaptığım işlerin sonuçları, iyi olduğunda kendimi ödüllendirir, kötü olduğunda kendimi cezalandırırım	Bayan Erkek	3,4783 3,1467	,088 ,093
Başkaları ilgili kararlarda objektif davranırım	Bayan Erkek	4,0435 4,0533	,944 ,943
Benim için dürüstlük önemlidir	Bayan Erkek	4,5652 4,5200	,739 ,736
Benim için tarafsızlık önemlidir	Bayan Erkek	4,4348 4,4267	,952 ,951
Benim için gizlilik önemlidir	Bayan Erkek	4,2391 4,3067	,674 ,668
Benim için davranışlarımın sonuçları önemlidir	Bayan Erkek	4,3152 4,2400	,664 ,662
Ceza alacağımı da bilsem her zaman doğruları söylerim	Bayan Erkek	4,1739 4,0400	,389 ,388
Arkadaşlarımın yanıtlarını direk yüzlerine söylerim	Bayan Erkek	3,6087 3,7200	,567 ,563
Arkadaşlarım yanlış davranışlarda bulduklarında, gerekli yerlere şikayet ederim	Bayan Erkek	2,8370 2,5067	,092 ,097
Ortaya çıkmayacağını bilsem yalan söyleyebilirim	Bayan Erkek	2,3261 2,4133	,678 ,680
İyi notlar alabilmek için kopya çekebilirim	Bayan Erkek	2,4130 2,9733	,019* ,019*
Etik davranışların	Bayan	4,1957	,590

kazanılmasında eğitimin önemli rolü vardır	Erkek	4,1067	,587
Aile, okul ve toplumun aynı fikirde olmaları, etik değerlerin kalıcı olmasını sağlar	Bayan Erkek	4,1087 3,9733	,379 ,382
Etik değerleri kazandırmada ders dışı etkinliklerin de önemli bir yeri vardır	Bayan Erkek	4,1196 4,0933	,871 ,870
Kendi çıkarlarım her zaman daha önemlidir	Bayan Erkek	2,6522 3,1333	,028* ,028*
Etik davranışlarda medyanın rolü de büyüktür	Bayan Erkek	3,2826 3,5467	,200 ,197
Medya etiğe aykırı davranışları (yolsuzluk, rüşvet vb.) haber yaparak etik bilincini etkiler	Bayan Erkek	3,5326 3,6533	,537 ,540
Medyatik kişilerin davranışları, topluma etik davranışların kazandırılmasında etkilidir	Bayan Erkek	3,4348 3,7200	,138 ,133

P<0,05

Çizelge 8’e göre, % 95 güven aralığında, cinsiyet ile iyi notlar alabilmek için kopya çekebilirim ve kendi çıkarlarım her zaman daha önemlidir önermeleri arasında bir ilişki olduğu görülmüştür. (*Sig. <0,05). Bu önermeler doğrultusunda bayan öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha etik davrandıkları ortaya çıkmıştır.

Genel olarak öğrenciler için dürüstlük (4,5652–4,5200), tarafsızlık (4,4348–4,4267) ve gizlilik (4,2391–4,3067) yargılarının önemli olduğu görülmektedir.

Öğrenciler, etik davranışların kazanılmasında eğitimin önemli rolü olduğuna, aile, okul ve toplumun aynı fikirde olmalarının etik değerlerin kalıcı olmasını sağladığına ve etik değerlerin kazandırılmasında ders dışı etkinliklerin de önemli bir yeri olduğuna inanmaktadır.

Ayrıca öğrenciler, etik davranışların kazandırılmasında medyanın ve medyatik kişilerin de etkili olduğunu düşünmektedir.

Çizelge 9: Cinsiyete Göre Muhasebecilerin Yaptığı İşin Niteliği Açısından Değerlendirilmesi Independent Samples Test

ÖNERMELER	N	Mean	Sig. (2 tailed)
Ülkemizde muhasebeciler, vergi mükellefinin sadece muhasebe defterini tutarlar	Bayan Erkek	2,6522 3,1733	,017* ,019*
Muhasebecilik mesleği çok zor bir meslektir	Bayan Erkek	2,7174 2,9067	,318 ,321
Ülkemizde muhasebecilik mesleği çok kazandıran bir meslektir	Bayan Erkek	4,0326 3,9467	,617 ,619
Muhasebecilik, vergi mükellefinin yaptığı işi kanunlara uygun yapmasını sağlayan bir meslektir	Bayan Erkek	3,4783 3,5867	,543 ,548
Muhasebecilik toplumda çok tercih edilen bir meslektir	Bayan Erkek	3,9783 3,9733	,979 ,979
Muhasebecilik mesleği denince ilk akla vergi kaçırma gelir	Bayan Erkek	3,0000 3,4133	,042* ,040*
Muhasebe Programını bitiren herkes muhasebecilik mesleğini yapabilir	Bayan Erkek	3,1630 3,5067	,044* ,043*
Muhasebecilerin yaptıkları ile söyledikleri çoğu zaman birbirini tutmaz	Bayan Erkek	3,1630 3,3600	,272 ,268
Muhasebecilik mesleğine toplumda gereken önem verilmemektedir	Bayan Erkek	3,0109 2,9733	,868 ,869
Muhasebe mesleği çok kolay bir meslektir, herkes bu mesleği kolaylıkla yapabilir	Bayan Erkek	2,4457 2,4267	,926 ,926

P<0,05

Muhasebecilik mesleğinin cinsiyete göre niteliksel açıdan Independent Samples Testi ile %95 güven aralığında değerlendirildiği Çizelge 9'a göre, ülkemizde muhasebeciler vergi mükellefinin sadece defterini tutarlar, muhasebecilik mesleği denince ilk akla vergi kaçırma gelir ve muhasebe programını bitiren herkes muhasebecilik mesleğini yapabilir önermeleri ile cinsiyet arasında bir ilişki bulunmuştur. Ülkemizde muhasebeciler vergi mükellefinin sadece defterini tutarlar önermesine bayanlar 2,6522 puanla katılmamakta, erkekler ise 3,1733 puanla katılmaktadır. Muhasebecilik mesleği denince ilk akla vergi kaçırma gelir önermesine bayanların 3,0000 puanla katılmadığı erkeklerin

ise bu önermeye 3,4133 puanla katıldığı görülmektedir. (1-Kesinlikle katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Fikrim yok, 4- Katılıyorum, 5-Kesinlikle katılıyorum). Muhasebe Programını bitiren herkes muhasebecilik yapabilir önermesine bayanların 3,1630 puanla az katıldıkları erkeklerin ise 3,5067 puanla katıldıkları görülmektedir.

SONUÇ

Etik, kurallara dayalı insan tavırlarını, ahlak, norm ve kurallara uymanın içsel yükümlülüğünü bilimsel olarak inceleyen ve sistematik ahlak değerlerine hizmet eden felsefenin alt dalı olarak ifade edilmektedir (Gök, 2008: 6). Her meslek alanında oldukça önemli bir yere sahip olması gereken etik kavramı özellikle devletin en büyük geliri olan vergilerle ilgilenen muhasebe bölümü öğrencileri için daha da önem kazanmaktadır. Bu sebeple, üniversite, fakülte ve bölüm bazında muhasebe ve etik eğitiminin amaçları çerçevesinde bir konsensüsün olması, öğrencilerin, muhasebe etik eğitimin ferdi ve geleceğe yönelik mesleki açıdan gerekliliğine ve önemli olduğuna inanması, mezuniyet sonrası meslek sınavlarına muhasebe etik eğitimi konularının dahil edilmesi ve etik eğitimi düzenlemesi ve uygulamasının çok iyi tasarlanması ve tam olarak uygulanmış değerlendirme süreçleriyle revize edilerek yenilenmesi gerekmektedir (Daştan, 2009).

Bu çalışmada da görüldüğü gibi, öğrenciler, etik davranışların kazanılmasında eğitimin önemli rolü olduğuna, aile, okul ve toplumun aynı fikirde olmalarının etik değerlerin kalıcı olmasını sağladığına ve etik değerlerin kazandırılmasında ders dışı etkinliklerin de önemli bir yeri olduğuna inanmaktadır.

Ayrıca öğrenciler, etik davranışların kazandırılmasında medyanın ve medyatik kişilerin de etkili olduğunu düşünmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin % 55,1'i bayan, % 44,9'u erkek öğrencidir. Çizelge 8 verilerine göre, bayan öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha etik davrandıkları ortaya çıkmıştır.

Mezun olduktan sonra muhasebecilik mesleğini yapmayı düşünüyor musunuz? Sorusuna öğrencilerin % 38,9'u evet, % 20,4'ü kesinlikle evet, a % 25,7'si hiçbir fikrim yok cevabını vermiştir. Bu sonuca göre, öğrencilerin % 59,3'lük oranla mezun olduktan sonra muhasebecilik mesleğini yapmayı düşündükleri görülmektedir.

Etik bilincine sahip olarak Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programından mezun olan öğrencilerin, mezun olduktan sonra muhasebecilik mesleğini yapması toplumda muhasebecilik mesleği ile ilgili önyargıların yıkılmasında önemli role sahip olacaktır.

KAYNAKLAR

ALTAN M., (2004), "Muhasebecilik Mesleğinin Toplumda Algılanma Biçimi Üzerine Bir Araştırma", *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, - ISSN 1302-1796, (11): 29-54, Konya.

ARDA, B, PELİN, S. Ş., (1995,), "Tıbbi Etik: Tanımı, İçeriği, Yöntemi ve Başlıca Konuları", *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, C. 48, (3): 323-336.

AYMANKUY, Y., SARIOĞLAN, M., (2005), "Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiğine Yaklaşımları Ve Balıkesir İl Merkezinde Bir Uygulama", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 8, (14): 23-45.

BAL, İ., BEREN, F., (2003), **Polis Etiği**, Siyasal Kitapevi, Ankara.

BAYRAKTAROĞLU, S., KUTANİS, R., Ö., ÖZDEMİR, Y. (2005), "Etik Eğitiminde Neredeyiz?: İktisadi Ve İdari Bilimler Fakülteleri Örneği", **2. Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu**, Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 18-19 Kasım.

CELEP, C., DOYURAN, Ş., SARIDEDE, U., DEĞİRMENÇİ, T., (2004), "Eğitim Örgütlerinde Çok Boyutlu İş Etiği Ve Örgütsel Adanmışlık", **XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı**, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Malatya, 6-9 Temmuz.

CİVELEK, M., DURUKAN, B., (1997), "Günümüz Koşullarında Muhasebe Mesleği ve Meslek Ahlakı", **III. Türkiye Muhasebe Denetim Sempozyumu Bildiri Kitabı (30 Nisan-4 Mayıs, Alanya)**, İSMMMO Yayınları, (20):133.

DAŞTAN, A.,(2009), "Etik Eğitiminin Muhasebe Eğitimindeki Yeri Ve Önemi: Türkiye Değerlendirilmesi", *Marmara Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:26, Sayı:1.

GÖK, S. (2008), İş Etiği İle İş Ahlakı Arasındaki İlişki ve Çalışma Yaşamında İş Etiğini Etkileyen Faktörler, *Uluslar Arası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt:5, Sayı: 1.

GÖRMEZ K. ve diğerleri, (2009), Etik, Kültür ve Toplum, Yolsuzluğun Önlenmesi İçin Etik Projesi, Ekim.

PEHLİVAN, İ., (1998) , **Örgütsel ve Yönetimsel Etik**, Pegem Yayınları, Ankara.

İŞGÜDEN, B., ÇABUK, A.,(2006), Meslek Etiği Ve Meslek Etiğinin Meslek Yaşamı Üzerindeki Etkileri, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:9, Sayı: 16, Aralık.

KELEŞ R., HAMAMCI, C. , (2002), **Çevre Bilim**, İmge Kitapevi, Ankara.

KIREL Ç. (2000), **Örgütlerde Etik Davranışlar, Yönetimi ve Bir Uygulama Çalışması**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1211, İ.İ.B.F. Yayınları No: 168:2.

KIRLIOĞLU, H., AKYEL N., (2003), "Mesleki Etik ve Ülkemizde Muhasebe Denetimi", **MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi**, (17):59.

KUTLU, H., A., (2008), "Muhasebe Meslek Mensupları Ve Çalışanlarının Etik İkilimleri: Kars Ve Erzurum İllerinde Bir Araştırma", *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 63,(2):143-170.

SELİMOĞLU, S., K. (1997), "**Muhasebede Meslek Ahlakı (Etik) Yaklaşımı**", III. Türkiye Muhasebe Denetim Sempozyumu Bildiri

Kitabı, İstanbul: İSMMMO Yay., No:20, 30 Nisan- Mayıs.

SMITH,K., SMITH, M. (2007), “Business And Accounting Ethics”, Çeviren: BEKÇİ, İ., “İş ve Muhasebe Etiği”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:12, (3): 381- 386.

UÇMA, T. (2009), “Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiğine Duyulan Gereksinimin Etik Teorileri Bağlamında Değerlendirilmesi: Muğla Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma” **Finans Politik&Ekonomik Yorumlar**, Cilt: 46, (529):95.

USLU, S. (1997), “Muhasebe Mesleği Meslek Ahlakı Ve Moral Değerler”, **3.Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu**, Alanya.

YARCAN Ş. (2007), “Profesyonel Turist Rehberliğinde Mesleki Etik Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme”, **Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi**, Cilt 18, (1): 33-44.

İnternet Kaynakları

<http://www.artvin.edu.tr/myo/bolumler/muhasebe.html>, 24.03.2010.

www.turmob.org.tr/Arsiv/turmobwebdb/dosyalar/26675.doc, 17.10.2007.